

/ ONEIDRHX POINT NEVER

SZINTETIZÁTORZENE-SZTORI.

SZIN(TI)OPSZIS.

IDÉN JOHN CARPENTER A LEGMARADANDÓBB FŐCÍMZENÉIT ÖSSZEGYŰJTŐ ANTOLOGIÁVAL, A TANGERINE DREAM PEDIG EGY BUDAPESTI KONCERTTEL BIZONYÍTOTTA, HOGY A KLASSZIKUS SZINTETIZÁTORALAPÚ ZENÉKEN NEM FOG AZ IDŐ. FŐLEG AKKOR, HA AZ ELMŰLT ÉVEK ÉP-PEN A NAGY ELŐDÖK ÖRÖKSÉGÉNEK ÚJRAAKTUALIZÁLÁSÁRÓL SZÓLTAK: A DAFT PUNK GIORGIO MORODER ELŐTT TISZTELGETT, A *Stranger Things*-INTRÓT JEGYZŐ SURVIVE DEBÜTÁLÁSA VANGELIS ÉS EDGAR FROESE HATÁSAIT VISSZHANGOZTA, A PERTURBATOR VEZETTE SYNTHWAVE-SZÍNTÉR PEDIG – TÖBBEK KÖZT – DARIO ARGENTO FILMZENÉIBŐL NŐTT KI. ITT AZ IDŐ HÁT, HOGY VÉGIGARPEGGIÓZZUNK A KATEGÓRIA TÖRTÉNETÉN, 1969-TŐL NAPJAINKIG.

KOLLÁR BÁLINT.

MODULÁRIS SZINTIK

A szintetizátorok közül először a moduláris változatok terjedtek el. A jelző itt azt jelenti, hogy minden egyes hangvariálós részegység – az oszcillátor, a filter és a többi – egy külön

egység, modul volt, amit kábelekkel kellett összekötni. Méretük, valamint horribilis áruk miatt azonban ekkoriban még alig néhány zenekar kísérletezett ezekkel: az Abbey Road-érás Beatles mellett például az Emerson, Lake & Palmer. Alighanem az ő 1970-es debütálásuk *Lucky Man* című szerzeményében hallható az első szintiszóló.

INTEGRÁLT SZINTIK

1969-ben az EMS cég előállt a **VCS3**-mal, Bob Moog pedig megalkotta a **Minimoog** prototípusát. Előbbi mellett szólt apróbb mérete, olcsósága és a tény is, hogy nem kellett a részek összekapcsolásával bajlódni, gombokkal és kapcsolókkal lehetett vezérelni az egészet – amelyek ellenállása viszont folyamatosan változott, így kvázi lehetetlen volt kétszer egymás után ugyanolyan hangot kicsalni belőlük. Kiszámíthatatlansága, valamint a tény, hogy joystickkel is lehetett játszani rajta (lásd John Paul Jonest) viszont hamar

népszerűvé tette a korszak rockzenekarai között – a Hawkwind például dalt is nevezett róla: *Silver Machine*.

„HALLOTTAM A JÖVŐ HANGJÁT!”

A forradalmat azonban az 1971-ben piacra került Minimoog indította el: a kolosszális hangú, de elképesztően nagy méretű moduláris Moogok hangját ötvözte sikeresen az előre kábelezett modulokkal, megalkotva az első teljesen integrált változatot. Szűróje máig etalonnak számít, megszámlálhatatlanul sok klasszikus album nem jöhetett volna létre nélküle a Kraftwerk *Autobahn*-jától Brian Eno *Another Green World*-jéig, de még Giorgio Moroder is Moogokat használt, amikor összerakta a popzenét örökre megváltoztató *I Feel Love*-ot. Utóbbi Bowie-nak maga Brain One, azaz Eno mutatta, azzal a felkiáltással, hogy hallotta a jövő hangját, ami „évtizedekig meg fogja határozni a klubzene megszólalását”. Emellett a Michael Jackson-féle *Thriller* alapját

is két egyszerre szóló D modell adja – és akkor Sun Ráról, a Nine Inch Nailsről vagy Gary Numanról még nem is szoltunk, az ő kreativitásuknak szintén hatalmas lökést adott minden elektronikus billentyűs hangszer előképe.

DETROIT, TOKIÓ, LOS ANGELES

A sikerek hatására egyre több gyártó állt elő saját hordozható és felhasználóbarát verziójával, melyek közül az **ARP 2600**-as puritánabb változata, az **Odyssey** futott be nagy karriert. Az Ultravox első frontembere, John Foxx a kedvenc szintetizátorának nevezte, de az ABBA több slágere is hozzá köthető: sajátosan rezonáló-pengő hangjai sokáig meghatározták az electropop- és szintipop-dalok hangképét. Emellett Richard Davis és Juan Atkins duója, a Cybotron is a gyártó gépein rakta le a detroiti hangzás alapjait. Az 1981-es *Alleys Of Your Mind* proto-technójához mindössze egy **ARP Axse**-ra és egy szekvenszerre volt szükségük, az Odysseyn komponált *Cosmic Raindance* meg már Afrika Bambaataa előtt ötvözte a feketék tánczenéjét a fehér európaiak (főleg a Kraftwerk) elektronikus kísérletezéseivel.

POLIFONIKUS SZINTIK

Eközben, 1976-ban Japán is megvetette lábát a piacon. Az első valódi polyszintetizátorok egyike, a **Yamaha CS-80** ugyan a vetélytársa-ihoz (Prophet V, Polymoog) képest nehéz volt, drága és nem épp könnyen kezelhető, cserébe viszont olyan hangokat lehetett kicsalni belőle, mint semelyik más akkori eszközből: Vangelis például alig változtatott a gyári beállításokon, úgy játszotta fel a *Tűzszekerek* főcímdalát, illetve a *Szárnyas fejvadász* filmzene legnagyobb részét. [Pár éve forgalomba került egy „replikáns” is a modelltől, Deckard’s Dream

/ VANGELIS

néven.) Ennél is fontosabb azonban, hogy hallhatjuk a Toto *Africá*jában, minden idők egyik legnépszerűbb számában.

A CS-80 után két évvel később debütált **Prophet 5**-nek is volt két ütőkártyája: a patch memóriája miatt nem kellett külön lejegyezni a hangokat, elég volt elmenteni őket, valamint – részben a Poly Mod szekciónak köszönhetően – olyan idegborzoló analóg textúrákat lehetett kihozni belőle, amik tökéletesen illettek a nyolcvanas évek sci-fi és horrorfilmjeibe. Csak pár cím: *Creepshow*, *Rémálom az Elm utcában*, *Menekülés New Yorkból*, *Halloween 2*. Ugyanakkor a Prelude Recordshoz köthető boogie funk hangzás kialakításában is vitális szerepe volt, ami nélkül talán Dam-Funk sem lenne ma az, aki.

MINDENKINEK SZÜKSÉGE VAN EGY 303-ASRA

Manapság már furcsa belegendolni, de az elektronikus zene egyik legmeghatározóbb szintetizátorát, a **Roland TB-303**-at eredetileg egyfajta basszusgitár-pótléknak szánták. [Erre utal a TB, azaz transistor bass előtag is.] A belőle kinyerhető basszushang azonban abszolút nem hasonlított a húros hangszerére, ráadásul kezelése is meglehetősen kényelmetlen volt, így rövid úton az ócskapiacok állandó szereplője lett. Viszont olcsósága, valamint a tény, hogy egyszerűen lehetett vele masszív basszusokat programozni, kapóra jött a tánczenei producereknek. Például DJ Pierre-nek, aki egy detroiti zálogházban vette a sajátját, mindössze negyven dollárért, hogy aztán Jasper G-vel összerakják Phuture név alatt az acid house-örületet elindító *Acid Trackst*. [Kedvetben az acid nem a drogra, hanem azokra a hangokra vonatkozott, amiket a 303 akkor adott ki, amikor a rezonancia és burkológörbe-moduláció paramétereit a maximumig tolták.] A többi, mint mondani szokás, történelem:

a 808 State-től A Guy Called Geraldig, Richie Hawtin Plastikman-alteregójától Fatboy Slimig mindenkinek szüksége volt egy 303-ra [utóbbi bigbeat-hős az *Everybody Needs A 303* című kislemezzel indította karrierjét].

Még ugyanebben az évben kijött az **SH-101** nevű Roland-modell is, ami valahol a TB-303 és a Juno basszushangjai között szólt meg. Bár olyan nyakbaakasztható keytarként marketingelték, amire minden szintipopegyüttesnek szüksége van, a **Yamaha DX7**-tel szemben esélye sem volt. A történelem viszont megismételte magát: olcsósága, valamint sokoldalúsága [nagyjából mindent tudott ahhoz, hogy lényegében a semmiből felépíts rajta egy techno/house-himnuszot] miatt a tánczenei producerek körében nagyon elterjedt. Juan Atkins szerint egyike volt azoknak a gépeknek, amiket Aphex Twintől Robert Hoodig lényegében mindenki használt, de a Boards Of Canada debütlemeze is másként hangzana nélküle.

FRÖCCSÖNTÖTT HANGZÁSOK

Míg az illegális rave-eket a Roland modelljei [a már említettek mellett még az Alpha Juno], addig a slágerlistákat a Yamaha DX7 uralta. A DX7 lényegében a szintetizátorok blockbustere, a forradalmi FM szintézisújításával létrejövő „FM hang”, valamint két másik technológia, a digitális szintézis és a MIDI bevezetésével az egyik megkerülhetetlen gép. Jellegzetes „műanyag”-hangása máig felismerhető [*Take On Me! Relax! Out Of Touch!*] és bár az utókor elbánt vele, fontossága elvitathatatlan. Hasonló mondható el a kilencvenes éveket uraló **Korg M1**-ről, ami ugyan technológia terén nem mutatott sok újat, viszont sokat elárult róla, hogy ekkoriban kezdtek a hangszerre, mint „munkaállomás”-ra tekinteni. Az 1988-as modell ugyanis lényegében mindent tudott a hangmintázástól a szintetizálásig, ráadásul

/PERTURBATOR

több életre elegendő effekttel volt „kibélelve”. Míg az előre beprogramozott „SlapBass” a *Seinfeld* főcímdalában, az „Organ” és a „Piano” hangzások a korszak house/rave klasszikusaiban (Jayde: *Plastic Dreams*) és a bimbozó eurodance-ben (lásd: Corona: *Rhythm Of The Night*, Cappella: *I Need Your Love*) éltek tovább.

NEONBAN ÁLMODNI, ÉLNI ÉS ÖLNI: A SYNTH REVIVAL

Bár a kilencvenes évek után menetrendszerűen következett egy visszatérés az analóg szintetizátorokhoz – a mozgalom élén olyanokkal, mint Aphex Twin –, a professzionális hangkárttyák és a már egy gigaherzes órajelű

10 ESZENCIÁLIS MODERN SZINTISZÁM

Oneohtrix Point Never: *Betrayed In The Octagon* (2007)

Mintha Isten könnyei pixeles hibaüzenetekké transzformálnódnának egy disztópikus jövőben.

MGMT: *Electric Feel* (2007)

Tíz év után is lenyűgöző az a könnyedség, ahogy két tinédzser fogja a hetvenes évek műanyag soulját és a nyolcvanas évek elektrofunkját, aztán olyan slágert gyúr belőle, hogy még Prince is elsárgulna tőle.

Cut Copy: *Lights And Music* (2008)

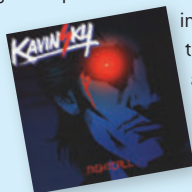
Tökéletes amalgámja a nyolcvanas évek szintipopjának, a hetvenes évek flitteres diszkójának és a hatvanas évek pszichédélijának, hibátlan [aréna]sláger.

Zombi: *Sapphire* (2009)

Mintha a Venom 18 hangmintázna Morodert, Goblin és Vangelist ugyanabban a számban: epikus-instrumentális progrock, amelyben ott lüktet az italo disco és a giallók szónikus öröksége is.

Dam-Funk: *10 West* (2009)

Dobgép, szintetizátor, boogiefunk, görkorcso-lya, 80s. Többet kár mondani, ezt átérezni kell.

Kavinsky: *Nightcall* (2010)

Ha a *Human After All* korabeli Daft Punk Argento valamelyik giallójában ébredne, az valahogy így hangzana. A *Drive*-vel együtt ez indította el azt a retrólázat, amely szélesre tárta a kaput az 80s revival, valamint a synthwave számára.

Broken Cups: *Slaves* (2012)

A sosemvolt hazai szintipunk-szintér programadója: szirénázó szintetizátorok, megszállott ének-kiabálás, hipnotikusan tekeredő riffek, stroboszkóp, füstgép, beton.

Perturbator: *Assault* (2016)

Ahogy Bd-209 megfogalmazta: epikus dallamháború emberek és robotok között, minden synthwave-parti kötelező eleme.

LCD Soundsystem: *tonite* (2017)

Úgy látszik, James Murphy akkor van igazán elemében, amikor a legmorózusabb: a fanyar szöveg ellenére klasszikus DFA Records-os szintis dancepunk, szinte kiált a táncparkettért.

The War On Drugs: *Thinking Of A Place* (2017)

Csak egy olyan – egyszerre anakronisztikus és vizionárius – figura, mint Adam Granduciel képes arra, hogy 2017-ben összehozzon egy olyan szintinehez heartland rock-lemezt, ami több mint *Born In The U.S.A.*-parafrazis.

processzorokkal ellátott számítógépek elterjedése szép lassan mégis a háttérbe szorították őket. A kétezertizes években azonban valami mégis elindult: Nicolas Winding Refn modern filmklasszikusa, a *Drive* visszahozta a köztudatba a nyolcvanas évek diszkóját és szintetizátoros zenéit és mellesleg elsődleges inspirációja volt a Dennaton Games ultraerőszakos shooterének, a *Hotline Miaminak*. A játék az IGN és a Rock, Paper, Shotgun kritikusaival is az év egyik legjobb kritikákat kapott alkotása lett, ám ennél is fontosabb, hogy rajongók százaival ismertette meg Perturbator nevét. James Kent döngölő, sötét EBM-ből, giallo filmzenékből, sci-fi hangmintákból, analóg szintetizátorokból felépített árkád játékbarlangja pedig éppúgy csalogató volt a már a dubstepen és trapen szocializálódott fiataloknak, mint azoknak, akiknek a fiatalágát a pixeles konzoljátékok és a súlyos indusztriál töltötte ki.

Eközben megjelent a *Random Access Memories*, a Daft Punk luxuspopalbuma, rajta egy Giorgio Moroder előtt tisztelgő számmal [amiben ő maga meséli el saját karrierjét] és rengeteg olyan nyilatkozattal, hogy mindent analóg eszközökön vettek fel, mert „*a mai elektronikus zenében már nincs semmi, nincs ott az alkotó névjegye a számokon*”. Ismét a retró lett az új divat, a három évtizeddel ezelőtti tárgykultúra fetiszizációja pedig tökéletesen összezsengett azzal, hogy a Korg bejelentette: újraalkotják egyik legendás analóg modelljüket, az MS20-at. A két szál aztán a *Stranger Things* tévésorozatban találkozott: míg a Duffer-testvérek rendezése csúcsra járatta az 80s hommage-t, a zenéért felelős Kyle Dixon és Michael Stein [akik Mark Donicával kiegészülve a SURVIVE trióját alkotják] főleg analóg szintetizátorokon komponált zenei aláfestése nézők ezreinek figyelmét irányította rá a Tangerine Dream vagy John Carpenter örökségére.

Egyértelmű tehát, hogy a szintetizátoros zene sokadik aranykorát éli, amiben egyszerre vannak jelen a bevezetőben már említett ikonok és a munkásságukat újraértelmező, azon felnövő fiatalok. Ráadásul zajlik a nyolcvanas évek szintetikus poprockjának, a heartland rocknak is egy kisebb revivalje [olyan előadókkal, mint a The War On Drugs vagy Phosphorescent], miközben az LCD Soundsystem is karrierje leginkább szintiközpontú lemezével állt elő. Olyan forradalmi hangszer, mint a fentebb említettek, valószínűleg már nem készül – de ahogy a cikkből is kitűnik, ez nem feltétlenül jelenti azt, hogy a bennük rejlő lehetőségeket teljesen kiaknáztuk már.

mono®

MONO M80 CYMBAL CASE

MÁR 24 INCH-ES MÉRETBEN IS!

CYMBAL 24

#GOPLAY

MONOCREATORS.HU